

STUDIECONFERENTIE UEC LONDEN 1971

ONTWIKKELING VAN BEROEPSOPVATTINGEN EN DE UEC

door A. J. M. Dubois

Onderwerp 1 van de in oktober 1971 gehouden studieconferentie van de Union Européenne des Experts Comptables Economiques et Financiers (UEC) had van de organisatoren een omschrijving meegekregen die al even loodzwaar was als de naam van de vereniging zelf. Onderwerp 1 luidde nl.: *Recente ontwikkelingen in het beroep - (1) vorming, opleiding, beroeps-ethiek en onafhankelijkheid (2) vrijheid tot beroepsuitoefening in de bij de UEC aangesloten landen.*

De redactie heeft mij verzocht enige kanttekeningen te maken bij de behandeling van dit onderwerp. Het is geen nieuws dat binnen de bij de UEC aangesloten landen grote verschillen in de opvattingen over en de uitoefening van het accountantsberoep bestaan. Collega J. Francis Shearer (van het Engelse accountantskantoor Cooper Brothers & Co.) heeft de verschillen en overeenkomsten gedetailleerd geïnventariseerd in een pre-advies en daarbij op een aantal punten helder commentaar en wijze raad gegeven¹).

Oneerbiedig samengevat komt het erop neer, dat op de Nederlandse inzichten aansluitende opvattingen over het accountantsberoep ook bestaan in Schotland, Engeland en Wales. Uit de Duitse beroepsopvatting, die ook in enkele andere landen wordt gedeeld, treedt de accountant (in onze ogen) vooral naar voren als een administratief geschoold jurist. Een derde zwaartepunt in de beroepsopvatting vindt men in Frankrijk, Italië en Spanje waar de accountant (gezien vanuit onze conceptie) vooral boekhouder/belastingconsulent is.

De verschillende opvattingen worden zeer duidelijk weerspiegeld in de vooropleiding- en opleidingseisen voor de beoefenaars van accountantsberoepen in de verschillende bij de UEC aangesloten landen. Als tabel 1 nemen wij bij dit artikel over een vertaling van bijlage 1 uit het pre-advies van J. Francis Shearer. Men lette alleen eens op de aangegeven verschillen in leeftijd bij voltooiing van de accountantsopleiding. Wij zijn nog ver verwijderd van vrije beroepsuitoefening voor accountants in de UEC-landen. Dit blijkt uit de eveneens aan het pre-advies ontleende tabel 2 die een samenvattend overzicht geeft van voorwaarden en beperkingen voor beroepsuitoefening door buitenlanders in de UEC-landen.

---

¹) Dit UEC-pre-advies is via het NIVRA verkrijgbaar in drie taaledities: J. Francis Shearer - Recent developments in the profession - (1) education, training, professional ethics and independence (2) freedom to provide services within the member countries of the UEC.

J. Francis Shearer - L'évolution récente de la profession - (1) la formation théorique et pratique, déontologie et plus particulièrement indépendance (2) la liberté d'exercice et d'établissement dans les pays membres de l'UEC.

J. Francis Shearer - Berufsentwicklung im Hinblick auf - (1) Aus- und Fortbildung sowie Berufsgrundsätze, insbesondere der Unabhängigkeit (2) Freizügigkeit der Berufsausübung in den Mitgliedsländern der UEC.

Beet in eigen staart

Opmerkelijk was dat de UEC bij de recente studieconferentie juist bij de behandeling van verschillen en ontwikkelingen van beroepsopvattingen met kracht in haar eigen staart beet. Een studieconferentie als deze is bedoeld om verschillen te verkleinen en de beroepsopvattingen dichter bij elkaar te brengen. De gevolgde werkmethode - en met name de indeling van de conferentie in werkgroepen naar taalsecties - bevordert of bestendigt echter juist de bestaande verschillen. Zoals wij in een alinea hiervoor reeds aangaven zijn er drie accenten in de beroepsopvatting. Die groeperen zich rond de drie werktalen Engels, Duits en Frans. Daar de meeste accountants uit de bij de UEC aangesloten landen weinig vreemde talen beheersen en de verdeling van de gesprekpartners over de drie werktalen geschiedt, domineren in de taalwerkgroepen resp. de Engelse, de Duitse en de Franse beroepsopvattingen. Deze zijn daar (met hun eigen beroepsopvattingen) haast onder ons met schaarse buitenlanders als geduldige, gebrekkig tegenstribbelende toehoorders. Als curieus bewijs daarvan diene tabel 3, die een overzicht geeft van leiding en deelnemers van de Duitssprekende werkgroep 10. Bij de deelnemers ziet u tegenover 15 Duitsers en Oostenrijkers, één Hongaar, één Noor, één Zwitser en vier Nederlanders staan.

Vier aanbevelingen

Het is goed dat het bureau van de UEC vakonderwerpen (zoals de opleiding) ter hand neemt en opvattingen en beroepsbeoefening in de verschillende landen op elkaar gaat afstemmen.

Het verdient aanbeveling het bureau van de UEC een zodanige permanente bezetting te geven dat de verschillende accenten in de beroepsopvattingen daar ter plekke duidelijk tot uitdrukking komen.

Het verdient voorts aanbeveling in de vakopleidingen grotere aandacht te schenken aan moderne talen en op zijn minst te bevorderen dat er een soort gecodificeerde terminologie komt die alle accountants kennen. (Hoe nodig dat is blijkt uit het feit dat in de pre-adviezen van 1971 vele vertaalfouten voorkwamen die misverstand in de hand werkten.)

Het verdient in de derde plaats aanbeveling dat bij UEC-studieconferenties het systeem van de taalwerkgroepen wordt losgelaten en b.v. wordt gestreefd naar een indeling onderwerpsecties, waarbij deelnemers uit de verschillende taalgebieden (met tolken en vertaalapparatuur) met elkaars beroepsopvattingen worden geconfronteerd.

In de vierde plaats verdient het aanbeveling dat Nederlandse collega's op zo ruim mogelijke schaal deelnemen aan de activiteiten van de UEC. Door het niveau van de beroepsopleiding in Nederland en door het feit dat zij toch veelal in twee vreemde talen redelijk genoeg uit de voeten kunnen, blijken Nederlandse accountants in de praktijk het vruchtbaarst te kunnen fungeren als intermediair tussen Engelsen, Duitsers en Fransen.

Ik meen dat deze voorsprong in taalvaardigheid (en mijns inziens ook op een aantal punten in beroepsopvatting) de verplichting op ons legt, zoveel mogelijk als verzoeners en verduidelijkers te penetreren op congressen en in werkcommissies van de UEC.

OVERZICHT VAN DE THEORETISCHE EN PRAKTISCHE OPLEIDINGEN VAN VAKGENOTEN
IN DE LANDEN AANGESLOTEN BIJ DE „UEC”
(MET OPGAVE VAN DE LEEFTIJDEN BIJ AFSTUDEREN)

<i>Land</i>	<i>Beroepsaanduiding</i>	<i>Theoretische opleiding</i>	<i>Praktische opleiding</i>	<i>Leeftijd bij afstuderen</i>
<i>België</i>	Reviseur d'Entreprises	Voltooide universitaire of daarmee gelijkgestelde opleiding.	3 jaar praktijk als „stagiaire”. Of 4 jaar vakopleiding en 3 jaar praktijk als stagiaire.	25
	Expert Comptable	Aangezien deze titel niet beschermd is bestaan er geen bijzondere eisen.	Voorwaarde voor het lidmaatschap van het „College National des Experts Comptables de Belgique” en andere beroepsorganisaties is het afgelegd hebben van een vakexamen en het aantonen van een praktische vorming.	30
<i>Denemarken</i>	Statsautoriseret Revisor	Afsluitend diploma van een 4½-5 jarige hogere bedrijfs-wetenschappelijke opleiding. N.B.: de thans bestaande avondopleiding (duur 10 jaar) blijft daarnaast gehandhaafd tot 1977.	3 jaar praktische vorming bij een „Statsautoriseret Revisor”.	28
<i>Duitsland</i>	Wirtschaftsprüfer (WP)	Voltooide universitaire opleiding (of 10 jaar praktijk bij een „Wirtschaftsprüfer” of in een daarmee vergelijkbare werkkring)	Minstens 6 jaar praktijkervaring waarvan tenminste 4 in de controle (minstens 2 daarvan bij een „Wirtschaftsprüfer of Wirtschaftsprüfungsgesellschaft”, de evt. resterende jaren in de interne controle bij een onderneming of als belastingconsulent).	30-35
<i>Engeland en Wales</i>	Chartered Accountant	Bewijs van algemene vorming (examen in 6 vakken op middelbaar niveau). Of bewijs van algemene vorming (examen in 5 vakken, waarvan 2 op hoger niveau). Of voltooide universitaire opleiding van 3 jaar.	5 jaar stage.	22-25
			4 jaar stage.	
			3 jaar stage.	

VERVOLG OVERZICHT VAN DE THEORETISCHE EN PRAKTISCHE OPLEIDINGEN

<i>Land</i>	<i>Beroepsaanduiding</i>	<i>Theoretische opleiding</i>	<i>Praktische opleiding</i>	<i>Leeftijd bij afstuderen</i>
	Certified Accountant	Bewijs van algemene vorming (examen in 5 vakken op middelbaar niveau). Of bewijs van algemene vorming (examen in 4 vakken, waarvan 1 op hoger niveau). Of bewijs van algemene vorming (examen in 3 vakken, waarvan 2 op hoger niveau). Of voltooide universitaire opleiding	5 jaar erkende praktijkervaring in de accountancy Idem 4 jaar erkende praktijkervaring in de accountancy. 3 jaar erkende praktijkervaring in de accountancy.	21-24
		N.B.: in een recent plan, dat integratie beoogde van bepaalde beroepsorganisaties in Engeland, Wales, Schotland en Ierland (niet gerealiseerd), stelde men volgende wijzigingen in de opleidingseisen voor: Bewijs van algemene vorming (examen in 5 vakken waarvan niet minder dan 2 op hoger niveau). Of voltooide universitaire opleiding.	Een volledige dagopleiding van 9 maanden gevolgd door een contractueel vastgelegde praktische vorming van 50 maanden. Een contractueel vastgelegde praktische vorming van 40 maanden. Afgestudeerden die geen accountancy, rechten en economie gevolgd hadden, zouden, alvorens met de praktische opleiding te beginnen, een aanvullende cursus voor de voor dit beroep belangrijkste onderwerpen moeten volgen.	22-25
<i>Finland</i>	Autoriseret Revisor	Voltooide universitaire opleiding van 3 jaar	3 jaar (minimaal) praktijkervaring	30 (of ouder)
<i>Frankrijk</i>	Expert Comptable	Eindrapport middelbare school (eindexamen niet vereist) waarna toelatingsexamen er „DECS” (Dipl. Expert Comptable Stagiaire).	3 jaar stage bij een bevoegd „Expert Comptable” (waarvan 1 jaar in de industrie is toegestaan).	28-30
	Commissaire aux Comptes	Geen toelatingseisen.	3 jaar stage bij een praktiserend „Commissaire aux Comptes”. (Tot 1976 maar 2 jaar).	25 (minstens)

VERVOLG OVERZICHT VAN DE THEORETISCHE EN PRAKTISCHE OPLEIDINGEN

<i>Land</i>	<i>Beroepsaanduiding</i>	<i>Theoretische opleiding</i>	<i>Praktische opleiding</i>	<i>Leeftijd bij afstuderen</i>
<i>Ierland</i>	Chartered Accountant	Bewijs van algemene vorming of daarmee gelijkgestelde Ierse opleiding (examen in 5 vakken, waarvan 2 op hoger niveau). Of voltooide universitaire opleiding van 3 jaar.	5 jaar stage 3 jaar stage.	22-25
<i>IJsland</i>	Löggiltur Endurskodandi	Voltooide universitaire opleiding van 3 jaar	3 jaar werkzaamheid in dienst van een „Löggiltur Endurskodandi”	25
<i>Italië</i>	Dottori Commercialisti	Universitaire opleiding in economie en accountancy alsmede rechten (echter zonder controleleer).	Geen vereisten t.a.v. praktijkervaring	28-35
	Ragionieri	Vakschoolopleiding in boekhouden en accountancy alsmede rechten en talen.	2 jaar praktijkervaring	19
<i>Luxemburg</i>	Expert Comptable	Geen bepaald Luxemburgs diploma vereist; diploma's van een buitenlandse, erkende universiteit echter zijn wel vereist (bedoeld is een tenminste 3-jarige studie economische, commerciële of financiële wetenschappen); eveneens vereist is een als dusdanig erkende beroepskwalificatie.	3 jaar praktijkervaring, waarvan 2 in Luxemburg verplicht en 1 in het buitenland toegestaan; Van de 2 in Luxemburg tenminste 1 jaar ten kantore van een „Expert Comptable Indépendant”, het andere in een erkende onderneming, het jaar in het buitenland bij een externe accountant.	ongeveer 25
<i>Nederland</i>	Register-accountant	Voltooide universitaire opleiding in de economie (5 jaar), waarna aanvullende cursussen, afgesloten met het universitaire diploma in accountancy (2-3 jaar). Of een avondstudie volgens het programma van het „Nederlands Instituut van Registeraccountants” (7-8 jaar).	Geen vereisten t.a.v. praktijkervaring. Geen vereisten t.a.v. praktijkervaring.	28-35
<i>Noorwegen</i>	Statsautoriserete Revisor	Bewijs van algemene vorming, waarna (eventueel met uitzonderingen) 1 jaar dag-cursus handelshogeschool.	5 jaar praktijkervaring in de controle.	30 (of ouder)

VERVOLG OVERZICHT VAN DE THEORETISCHE EN PRAKTISCHE OPLEIDINGEN

<i>Land</i>	<i>Beroepsaanduiding</i>	<i>Theoretische opleiding</i>	<i>Praktische opleiding</i>	<i>Leeftijd bij afstuderen</i>
<i>Noorwegen</i>	Registrerte Revisor	Dezelfde eisen als voor „Statsautoriserete Revisor”.	2 jaar praktijkervaring in de controle.	24-27
<i>Oostenrijk</i>	Beeidigter Wirtschaftsprüfer und Steuerberater	Voltooid universitaire opleiding (of studie aan een erkende hogeschool).	Minimaal 6 jaar praktijkervaring op het kantoor van een „Wirtschaftsprüfer und Steuerberater” of een „Buchprüfer und Steuerberater” (waarvan maximaal 3 jaar in het bedrijfsleven of overheidsadministratie zijn toegestaan); aangevoerd moet worden dat men gedurende deze 6 jaar voldoende ervaring heeft opgedaan in het uitvoeren van controles en het opstellen van balansen; in plaats van voornoemde 6 jaar kan worden volstaan met het bewijs van tenminste 3 jaar praktijk als „Buchprüfer und Steuerberater”.	30 (minstens)
	Buchprüfer und Steuerberater	Dezelfde eisen als voor „Wirtschaftsprüfer und Steuerberater”.	Dezelfde eisen als voor „Wirtschaftsprüfer und Steuerberater”, echter zonder dat praktische ervaring in de controle van ondernemingen moet worden aangevoerd; in plaats van de 6 jaar praktijkervaring is een bewijs van een 3-jarige praktijk als Steuerberater voldoende.	30 (minstens)
	Steuerberater	Eindexamen van middelbaar onderwijs.	Minstens 3 jaar praktijkervaring als trainee op het kantoor van een praktiserend accountant; van deze 3 jaar praktijkervaring mag maximaal 1½ jaar worden opgedaan in het bedrijfsleven.	24 (minstens)

VERVOLG OVERZICHT VAN DE THEORETISCHE EN PRAKTISCHE OPLEIDINGEN

<i>Land</i>	<i>Beroepsaanduiding</i>	<i>Theoretische opleiding</i>	<i>Praktische opleiding</i>	<i>Leeftijd bij afstuderen</i>
<i>Portugal</i>	Técnico de Contas	Voltooide universitaire studie economie of financiële wetenschappen. Of een diploma van een instituut voor handelswetenschappen.	Geen vereisten t.a.v. praktijkervaring	25-30
<i>Schotland</i>	Chartered Accountant	Een toelatingsbewijs gelijkwaardig aan het „University Entrance Certificate”. Voltooide universitaire opleiding van 3 jaar.	5 jaar contractueel dienstverband inclusief een cursus aan de universiteit van 9 maanden. 3-3½ jaar contractueel dienstverband inclusief een cursus aan de universiteit van 9 maanden.	22-25
<i>Spanje</i>	Censor Jurado de Cuentas	Sinds 1965 werden voor dit beroep geen examens meer afgenomen. Voordien werd het bezit van de titel „Profesor Mercantil” (Handelshogeschool) vereist en het afgelegd hebben van het examen van het „Instituto de Censores Jurados de Cuentas de Espana”.	Geen vereisten t.a.v. praktijkervaring.	25
<i>Zweden</i>	Autoriseret Revisor	Voltooide universitaire opleiding van 3 jaar.	5 jaar praktijkervaring.	30
<i>Zwitserland</i>	Diplomierter Bücherexperte	Bewijs van algemene vorming op hoger niveau en het diploma van een handelswetenschappelijke opleiding.	3 jaar praktijkervaring.	30-37

SAMENVATTEND OVERZICHT VAN DE EISEN EN BEPERKINGEN IN DE BEROEPSUITOEFENING DOOR BUITENLANDERS

TABEL II

	Belgie	Frankrijk	Commissaire aux Comptes	Nederland (voetnoot 11)	IJsland	Italië	Luxemburg	Noorwegen	Oostenrijk	Portugal	Zweden	Zwitserland	Spanje	Verenigd Koninkrijk (Engeland)
V = ja	V	V	V	X	V	X	X ⁽⁹⁾	V	V	X	X	X	X	X
X = neen	V	X	(2)	(2)	V	V	X	V	V	X	(13)	X ⁽¹⁴⁾	V	(2)
- = vervalt		(1)			X	X		X	X	V	-	-	X	V
1. Het afgelegd hebben van het examen en het verkrijgen van het volledige lidmaatschap van de beroepsorganisatie in het gastland zijn voorwaarden voor:	X	V	V	V	X	X	V	X	X	V	-	-	X	V
a. De uitoefening van het openbaar beroep					X	X	V	X	X	V	(12)	(14)	X	V
b. Het afgeven van - al dan niet wettelijk voorgeschreven - verklaringen van getrouwheid	X	V	X	V	X	X	V	X	X	V	-	-	X	V
2. Vrijstelling van het examen op grond van in het buitenland verkregen kwalificaties		V	X	V	X	X	V	X	X	V	-	-	X	V
3. Erkenning op grond van wederkerigheid ter zake van de beroepsuitoefening	V	X	V	X	X	V	X	X	V	X	V	(13)	V	X
4. Nationaliteitsvereiste			(2)		X	X	X	X	V	X	(13)	X	V	X
5. Woonplaatsvereiste	V	-	V	X	X	X	X	V	V	V	V	(13)	V	X
6. Verbod van associatie tussen leden en niet-leden van de beroepsorganisatie	V	X	V	V	X	V	X	V	V	X	X	(8)	X	X
			(5)		X	X	(10)	V	V	X	X	(15)	X	X

(de betreffende voetnoten staan tussen haakjes aangegeven, de noten staan op blz. 396)

- 1) Alleen vennootschappen, wier aandelen niet ter beurse genoteerd zijn.
- 2) Uitzonderingen kunnen worden toegestaan.
- 3) Bij open vennootschappen moet minstens één van de controlerende accountants een „Autoriseret Revisor” zijn.
- 4) In zoverre er geen afspraken omtrent wederzijdse erkenning met andere landen bestaan.
- 5) Uitzonderd, waar het grootste deel van het kapitaal van de maatschap in handen is van niet minder dan 3 leden van de „Ordre des Experts Comptables et des Comptables Agrées”.
- 6) Heeft alleen betrekking op wettelijk voorgeschreven controles.
- 7) Geldt alleen voor het tijdstip van toelating als „Wirtschaftsprüfer”. Verruiming van de regeling is in overweging.
- 8) In zoverre het om de beroepsuitoefening gaat.
- 9) Toestemming van de regering is vereist.
- 10) Niet-leden van de beroepsorganisatie, opgenomen in een maatschap, hebben niet dezelfde rechten.
- 11) In dit overzicht is rekening gehouden met het nieuwe vennootschaps- en ondernemingsrecht.
- 12) Voorwaarde is dat de in dat land gebruikelijke examens in Belasting- en Handelsrecht afgelegd werden.
- 13) Uitzonderingen zijn mogelijk, wanneer buitenlanders deel hebben aan het aandelenkapitaal, onder de voorwaarde, dat de benoeming tot controlerend accountant onder gelijktijdige aanwijzing van een Zweeds accountant geschiedt.
- 14) Alleen niet bij de controle van banken, spaarkassen en dergelijke.
- 15) Als er onder de partners niet-leden zijn, mag de maatschap zichzelf niet aanduiden als „Chartered Accountants”.

TABEL III

Arbeitsgruppe 10 - Deutsch sprechend

Konferenzeräume - Lazard Brothers & Co. Limited   Gastgeber - W. S. Samson

5 Oktober 1971

Thema 1	Diskussionsleiter	K. Busch
	Protokollführer	F. Zeiss

6 Oktober 1971

Thema 2	Diskussionsleiter	L. D. Oosterveld
	Protokollführer	G. Engelke

7 Oktober 1971

Thema 3	Diskussionsleiter	H. J. Kretschmer
	Protokollführer	H. Fink

Mitglieder der Arbeitsgruppe

	<i>Name</i>	<i>Staatsangehörigkeit</i>
118	Adolf, G.	Austria
039	Metzenbauer, H.	Austria
218	Busch, K.	Germany
372	Engelke, G.	Germany
371	Fink, H.	Germany
305	Heidrich, J.	Germany
307	Kagel, W.	Germany
214	Kretschmer, H.-J.	Germany
331	Müller, G.	Germany
360	Pesch, H.	Germany
309	Senige, J.	Germany
302	Warth, K.	Germany
338	Weichler, W. W.	Germany
376	Welz, E.	Germany
366	Zeiss, F.	Germany
453	Falus, J.	Hungary
126	Dubois, A. J. M.	Netherlands
386	Oosterveld, L. D.	Netherlands
235	Reyn, H. J.	Netherlands
292	Wynia, J. G.	Netherlands
443	Försund, S.	Norway
423	Blanc, H.	Switzerland